UJS-2010

ULUSAL JEOMORFOLOJİ SEMPOZYUMU – 2010

(PROF. DR. OĞUZ EROL ONURUNA)

11-13 EKİM – AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ

BİLİM KURULU

Prof. Dr. Ahmet NİŞANCI (EMEKLİ)

Prof. Dr. Ali Fuat DOĞU (YYÜ)

Prof. Dr. Ali Selçuk BİRİCİK (MÜ)

Prof. Dr. Ali UZUN (OMÜ)

Prof. Dr. Asaf KOÇMAN (EÜ)

Prof. Dr. Barış MATER (İÜ)

Prof. Dr. Cemalettin ŞAHİN (EMEKLİ)

Prof. Dr. Ergun DAYAN (MÜ)

Prof. Dr. Ertuğ ÖNER (EÜ)

Prof. Dr. Hakan YİĞİTBAŞIOĞLU (AÜ)

Prof. Dr. Hakkı YAZICI (AKÜ)

Prof. Dr. Hayati DOĞANAY (ATÜ)

Prof. Dr. h. c. İbrahim ATALAY (DEÜ)

Prof. Dr. İbrahim GÜNER (MÜ)

Prof. Dr. İlhan KAYAN (EÜ)

Prof. Dr. Lütfi ÖZAV (UÜ)

Prof. Dr. Mehmet Ali ÖZDEMİR (AKÜ)

Prof. Dr. M. Yıldız HOŞGÖREN (EMEKLİ)

Prof. Dr. Meral AVCI (İÜ)

Prof. Dr. Murat TÜRKEŞ (ÇOMÜ)

Prof. Dr. Nurten GÜNAL (MÜ)

Prof. Dr. Recep EFE (BAÜ)

Prof. Dr. Sadettin TONBUL (FÜ)

Prof. Dr. Sencer SAYHAN (AİBÜ)

Prof. Dr. Telat KOÇ (ÇOMÜ)

Prof. Dr. Yusuf DÖNMEZ (EMEKLİ)

ÇAYIRDERE VE İKİZLERÇEŞME DENİZEL TARAÇALARININ (NARA BURNU DOĞUSU, ÇANAKKALE BOĞAZI) KARŞILAŞTIRMALI ÇÖKELME ORTAMI YORUMU VE OPTİK LÜMİNESANS YAŞLARI

Mustafa Avcıoğlu[1], A.Evren Erginal[2], Erdinç Yiğitbaş[1] ve Nafiye Güneç Kıyak[3]

[1]Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Mühendislik Mimarlık Fakültesi, Jeoloji Mühendisliği Bölümü, Çanakkale (*m_avcioglu@comu.edu.tr* , *eyigitbas@comu.edu.tr*)

[2]Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Coğrafya Bölümü Çanakkale aerginal@comu.edu.tr

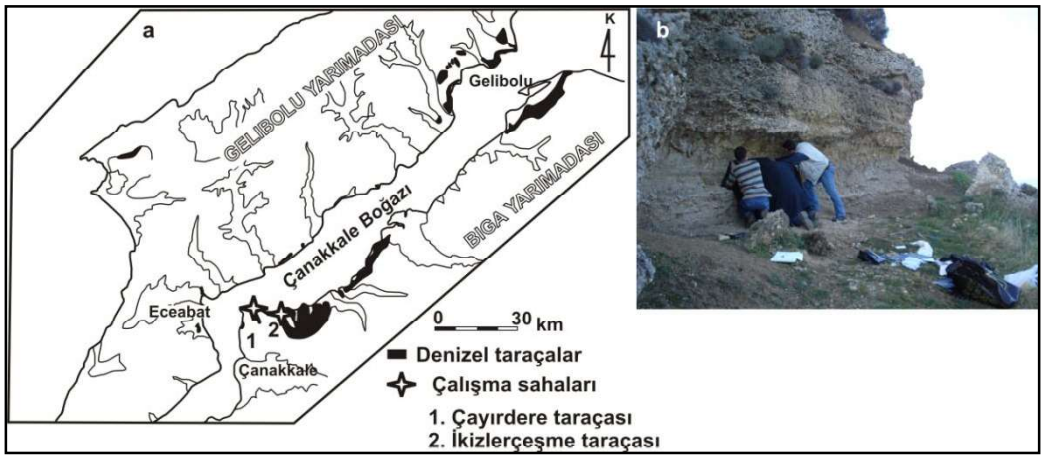
[3]Işık Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Fizik Bölümü, İstanbul kiyak@isikun.edu.tr

Genişletilmiş Özet

Akdeniz ile Marmara Denizi arasındaki tek su yolunu oluşturan Çanakkale Boğazı boyunca Geç Pleyistosen-Holosen su geçişlerinin zamanı ve devreselliği üzerine çalışmaların tarihi 17. yy sonlarına kadar inmekle birlikte (Calvert ve Neumayr 1880), bu konudaki tartışmalar günümüzde de devam etmektedir. Bu paleo-hidrolojik bağlantının anlaşılmasında en önemli ipuçlarından birisini bugünkü deniz seviyesinden farklı yükseltilerde yer alan denizel taraçalar oluşturur (Erol ve Nuttall, 1973; Sakınç ve Yaltırak, 1997; Yaltırak ve diğ., 2002).

Bölgedeki denizel taraçaların çoğu Orta Miyosen–Erken Pliyosen yaşlı kırıntılı ve karbonatlı sedimanter kayaçlar üzerine uyumsuz gelmektedir. Taraça çökelleri Çanakkale Boğazı'nın her iki yakasında da geniş yayılıma sahiptir. Çoğunlukla Nara Burnu'nun kuzeyinde gözlenen bu çökellerin kökeni ve yaşı üzerine bilgiler birkaç mutlak yaşlandırma (U/Th) çalışması dışında (Yaltırak ve diğ., 2002), paleontolojik ve jeomorfolojik çalışmalarla sınırlı kalmıştır. Bu çalışma boğaz kıyısındaki iki denizel taraçanın (Şekil 1) optik lüminesans yaşı ve fasiyes karakteristikleri ile ilgili güncel bulguları içermektedir. Bu amaçla, taraça çökellerinin litofasiyes ve biyofasiyes özelliklerine dayalı seviye korelasyonları ile gömülme yaşları karşılaştırmalı olarak ele alınmıştır.

4 metre kalınlıktaki İkizlerçeşme taraçası esas olarak polijenik konglomera karakterinde olup, bol miktarda *(Ostrea) edulis* Linneaus 1758, *Cardium (Papillicardium) papillosum* Poli 1791, *Paphia (Polititapes) senescens* Coc., *Donacilla cornea* Poli 1791, *Cerithium vulgatum* Bruguiere, 1792, *Cerithium* sp, *Paphia* sp. ve *Cardium* sp. içerir. K35°B doğrultulu ve KD yönünde 3° eğimli üst Miyosen kumtaşı kiltaşı ve marnlarını uyumsuz olarak örten istifin en alt seviyesi günümüzden önce 153.759±10.898 yıl, en üst seviyesi ise 44.982±6.503 yıl yaş vermiştir.

Şekil 1. Çalışma sahasının lokasyon haritası ve OSL tarihlendirmesi için örnek alım çalışması.

İkizlerçeşme taraçasının yaklaşık 1,5 km batısında bulunan Çayırdere denizel taraçası ise deniz seviyesinden itibaren başlar ve yaklaşık 8 metre kalınlıktadır. İstif çapraz tabakalaşma özellikleri itibariyle deltayik fasiyes ortamını yansıtır. Bileşiminde çakıl ve kum içeriği gözlenmekle birlikte, istif yoğun olarak *Ostrea (Ostrea) edulis* Linneaus 1758, *Mytilaster lineatus* Gmelin 1971, *Cerithium vulgatum* Bruguiere, 1792, *Paphia (Polititapes) senescens* Coc., *Cardium (Papillicardium) papillosum* Poli, 1791, Gibbula albida Gmelin 1971, Mytilus sp içerir. Üzerlediği yaşlı birimler ile dokanağı gözlenemeyen istifin K79^{o}B/24°GB konuma sahip en alt seviyesi günümüzden önce 27.242±4.894 yıl, K50 ^{o}D/8°KB konuma sahip en üst seviye ise 19.759±2.632 yıl yaş vermiştir. Bu gözlemler ve yaş tayinlerine göre taraçaların gerek çökelimleri esnasında ve gerekse çökelimi ardından tektonik deformasyon ve yükselmeye uğramış oldukları söylenebilir.

Anahtar kelimeler: Denizel taraça, Optik uyarımlı lüminesans, fosil bolluk zonu, Çanakkale Boğazı.

Kaynaklar

Calvert F, Neumayr M (1880) Die Jungen Ablagerungen am Hellespoent: Denkschr, k.k.Akad Wiss., math, -nat.KI.40,357-378.

Erol O, Nuttal CP (1973) Çanakkale bazı denizel Kuvaterner depoları: Coğrafya Araş. Derg. 5-6: 27-91.

Sakınç M, Yaltırak C (1997) Trakya'nın güney sahillerinin Pleyistosen paleocoğrafyası ve evrimi. Inst Miner Res Explor Bull 119: 43-62.

Yaltırak C, Sakınc M, Aksu AE, Hiscott R, Galleb B, Ulgen UB (2002) Late Pleistocene uplift history along southwestern Marmara Sea determined from raised coastal deposits and global sea level variations. Mar Geol 190 (1-2): 283-305.